Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
N. EMILIOU
представено на 1 август 2025 година [1]

Дело C-748/23 [Gekus] [i]

C. Limited
срещу
M. S.

(Преюдициално запитване, отправено от Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша)

„Преюдициално запитване — Член 267 ДФЕС — Член 19, параграф 1 ДЕС — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Процедура по назначаване на национален съдия — Независимост и безпристрастност на съдебната власт — „Nemo iudex in causa sua“

I. Въведение

1. Известната латинска сентенция „Nemo iudex in causa sua“ (никой не може да бъде съдия по собственото си дело) обикновено се приписва на Edward Coke, британски юрист от края на XVII век [2], и е вдъхновена по-специално от пасаж от Corpus Juris Civilis на император Юстиниан, датиращ от 529 г. сл.н.е. [3]. Древният произход на тази сентенция едва ли е изненадващ, тъй като изискването за безпристрастност на съдиите е сред основополагащите стълбове на всяка съдебна система [4].

2. Към днешна дата изискването за безпристрастност е един от ключовите компоненти на „правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес“, закрепено в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), и на „правото на справедлив съдебен процес“, закрепено в член 6, параграф 1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (наричана

[1] Език на оригиналния текст: английски.

[i] Името на настоящото дело е измислено. То не отговаря на истинското име на никоя от страните по делото.

[2] Вж. по-специално *Yale*, D.E.C. Iudex in propria causa: An historical excursus. — The Cambridge Law Journal, vol 33 (1), 1974, 80—96; и *Neudorf*, L. Judicial independence: The judge as a third party to the dispute. — Oxford University Comparative Law Forum 2, 2015.

[3] Кодекс 3.5.1: „neminem sibi esse iudicem vel ius sibi dicere debere“ (никой не може сам да решава собственото си дело или да тълкува правото в своя полза).

[4] Вж. и заключението на генерален адвокат Ćapeta по дело Виваком България (C-369/23, EU:C:2024:612, т. 1).

по-нататък „ЕКПЧ“), като и в двата случая се прави препратка към „независим и безпристрастен съд, [предварително] създаден със закон“ [5]. То е закрепено и в множество национални конституции [6] и международни актове [7].

3. Значението и обхватът на принципа на безпристрастност са изведени на преден план с настоящото преюдициално запитване, отправено от Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша). Настоящото дело попада в рамките на започналата през 2017 г. реформа на полската съдебна система, която е предмет на редица решения на Съда [8] и на Европейския съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“) [9]. В тези решения са установени редица недостатъци на реформата, подкопаващи независимостта на съдебната власт.

4. Тези решения накараха полския законодател да въведе през 2022 г. специален механизъм — тест за независимост и безпристрастност на съдиите (наричан по-нататък „тестът за независимост и безпристрастност“) — за справяне с такива въпроси, когато възникне необходимост. Тестът се прилага от специален съдебен състав на ad hoc етап от производството. Целта на този тест по същество е да се определи дали твърдените нередности при назначаването на съдии биха могли да окажат влияние върху законността на формирания съдебен състав на националния съд по въпросните дела. Въпросите, отправени от Sąd Najwyższy (Върховен съд), се отнасят до съвместимостта с правото на Съюза на национална разпоредба или съдебна практика във връзка с прилагането на този тест.

II. Националното право

5. Член 29 от Ustawa o Sądzie Najwyższym (Закон за Върховния съд) от 8 декември 2017 г. [10], в редакцията му, изменена с Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Закон за изменение на Закона за Върховния съд и някои други закони) от 9 юни 2022 г. [11] (наричан по-нататък „Законът за Върховния съд“), предвижда

„[…]

2. В рамките на дейността на [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] или неговите органи не е позволено да се поставя под съмнение легитимността на [съдилищата], конституционните държавни органи или органите за надзор и защита на закона.

3. [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] или друг орган на власт не може да установява или преценява законосъобразността на назначаването на съдия или на правомощията за правораздаване, които произтичат от това назначаване.

[5] Думата „предварително“ се използва само в член 47 от Хартата.

[6] Например в член 30, параграф 2 от Конституцията на Република Кипър.

[7] Например в Принцип 2 от Основните принципи на Организацията на обединените нации за независимостта на съдебната власт, приети на 6 септември 1985 г. от Седмия конгрес на Организацията на обединените нации за предотвратяване на престъпленията и третиране на правонарушителите, проведен в Милано от 26 август до 6 септември 1985 г.

[8] Вж. по-специално решения от 24 юни 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на Върховния съд) (C-619/18, EU:C:2019:531), от 5 ноември 2019 г., Комисия/Полша (Независимост на общите съдилища) (C-192/18, EU:C:2019:924), и от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982).

[9] Вж. по-специално решения на ЕСПЧ от 22 юли 2021 г., Reczkowicz с/у Полша (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719), от 8 ноември 2021 г., Dolińska-Ficek и Ozimek с/у Полша (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819), и от 15 март 2022 г., Grzęda с/у Полша (CE:ECHR:2022:0315JUD004357218).

[10] Dw. U. от 2018 г., позиция 5.

[11] Dz. U. от 2022 г., позиция 1259.

4. Обстоятелствата, свързани с назначаването на съдия от [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], не могат да представляват изключително основание за оспорване на решение, взето с участието на този съдия, или за поставяне под съмнение на неговата независимост и безпристрастност.

5. Спазването на изискванията за независимост и безпристрастност от страна на съдия от [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] или на командирован съдия от [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] може да бъде разгледано, като се вземат предвид обстоятелствата, свързани с назначаването му, и поведението му след назначаването, по искане на страната по делото, посочена в параграф 7, ако при обстоятелствата на конкретното дело това може да доведе до нарушаване на принципа на независимост или безпристрастност, което да повлияе на изхода от делото, като се отчитат обстоятелствата, свързани със страната по делото, и естеството на делото.

6. Молба за установяване на съответствие с изискванията, посочени в параграф 5, може да бъде подадена срещу съдия от [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] или командирован в този съд съдия, който участва в съдебен състав, разглеждащ дело:

1) относно обжалване на друг акт;

[…]

7. В случаите, посочени в параграф 6, всяка страна в производството пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] има право да подаде такава молба.

[…]

15. Sąd Najwyższy (Върховен съд) разглежда молбата при закрити врата в състав от петима съдии, избрани чрез жребий измежду всички членове на [Sąd Najwyższy (Върховен съд)], след като изслуша съдията, срещу когото е подадена молбата, освен ако изслушването е невъзможно или много трудно. Съдията може да представи съображенията си в писмен вид. Съответният съдия не участва в жребия.

[…]

21. Постановеното по молбата определение може да се обжалва пред [Sąd Najwyższy (Върховен съд)] в състав от седем съдии, определени чрез жребий измежду всички членове на [Sąd Najwyższy (Върховен съд)]. Съответният съдия и съдията, участвал в издаването на обжалваното определение, не участват в жребия“.

III. Фактите, националното производство и преюдициалните въпроси

6. Страни по спора в главното производство са C. Limited, установено в Ирландия дружество (наричано по-нататък „ищецът“), и ирландското физическо лице M.S. (наричано по-нататък „ответникът“). Спорът се отнася до задълженията на страните и тяхната отговорност за определени сделки, извършени от тях на територията на Полша.

7. На 10 юни 2021 г. Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава, Полша) осъжда ответника да заплати парична сума на ищеца.

8. На 29 юли 2021 г. на основание член 46 във връзка с член 45, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела[12] ответникът иска от High Court (Висш съд, Ирландия) да откаже да признае и изпълни решението, постановено от Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава, Полша). Ответникът твърди, че правото му на съд, създаден със закон, е било нарушено поради участието в съдебния състав, постановил това решение, на съдия, който е бил незаконно командирован от Minister Sprawiedliwosci (министър на правосъдието, Полша).

9. В същото време ответникът подава и касационна жалба пред Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша) срещу решението на Sąd Apelacyjny w Warszawie (Апелативен съд Варшава). За разглеждане на жалбата е определен състав от трима съдии, сред които и съдия JG.

10. На 27 септември 2023 г. ищецът подава молба за провеждане на тест за независимост и безпристрастност спрямо съдия JG в съответствие с процедурата, предвидена в член 29 от Закона за Върховния съд. В това отношение ищецът се позовава на обстоятелствата, свързани по-специално с неговото назначаване. Ищецът посочва, че съдия JG е назначен за съдия в Izba Cywilna Sądu Najwyższego (Гражданско отделение на Върховния съд) въз основа на решение на Krajowa Rada Sądownictwa (Национален съдебен съвет, Полша, наричан по-нататък „НСС“). Изпълнението на това решение обаче е спряно поради новия състав на НСС с определение на Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд, Полша). В крайна сметка този съд отменя решението. Освен това ищецът се позовава и на поведението на съдия JG след назначаването му за съдия.

11. Петима съдии от Sąd Najwyższy (Върховен съд) са определени чрез жребий да формират петчленния съдебен състав, разглеждащ молбата за провеждане на теста за безпристрастност и независимост. Този съдебен състав включва двама съдии от Sąd Najwyższy (Върховен съд), назначени преди 2018 г., и трима съдии, назначени по предложение на НСС в новия му състав.

12. При разглеждане на формалните изисквания за допустимост на молбата запитващата юрисдикция — в състав от един съдия, състоящ се от съдията докладчик, който е и председател на петчленния съдебен състав — изразява съмнения относно начина, по който следва да се тълкува и прилага член 29, параграф 5 от Закона за Върховния съд, за да се гарантира неговата съвместимост с член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата.

13. По-конкретно, запитващата юрисдикция изразява съмнения дали трима от членовете на петчленния съдебен състав, определен чрез жребий за разглеждане на молбата на ищеца, отговарят на изискването за независим и безпристрастен съд, създаден със закон, доколкото те са в положение, много сходно с това на проверявания съдия, поради начина, по който са били назначени.

[12] ОВ L 351, 2012 г., стр. 1.

14. При тези обстоятелства Sąd Najwyższy (Върховен съд), заседаващ в състав от един съдия, решава да спре производството и да постави на Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, да се тълкува в смисъл, че още самите обстоятелства около назначаването на съдийска длъжност могат да показват, че съдия не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, ако водят до конституирането на съд, който нарушава правото на правния субект на достъп до съд, или пък, че решаващо за неизпълнението на тези изискванията е пасивното приемане (изразяващо се в извършването на правораздавателна дейност) от съдията на нередовностите в процедурата по неговото назначаване на съдийска длъжност, водещи до конституирането на съд, който нарушава правото на правния субект на достъп до съд?

2) Трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, да се тълкува в смисъл, че при провеждането на т.нар. тест за безпристрастност на съдия от Sąd Najwyższy [Върховен съд, Полша] не могат да се произнасят съдии, с чието участие се нарушава правото на правния субект на достъп до съд, тъй като са назначени на съдийска длъжност в този съд по предложение на Krajowa Rada Sądownictwa [Национален съдебен съвет, Полша], който е сформиран по реда, определен в разпоредбите от Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw [Закон от 8 декември 2017 г. за изменение на Закона за Националния съдебен съвет и някои други закони] (Dz. U., 2018 г., позиция 3)?

3) При утвърдителен отговор на втория въпрос, трябва ли член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, да се тълкува в смисъл, че в производствата за провеждане на т. нар. тест за безпристрастност Sąd Najwyższy [Върховен съд] е длъжен да формира съдебен състав, в който не участват такива съдии, и в крайна сметка да остави без приложение националната разпоредба, в която за разглеждането на такива случаи се предвижда петчленен състав, и да разгледа искането, без участието на такива съдии, в състав, различен от предвидения в националното право?“.

15. Писмени становища в настоящото производство представят ищецът, ответникът, нидерландското, белгийското и полското правителство, както и Европейската комисия. Ответникът, полското правителство и Комисията представят и устни становища в съдебното заседание, проведено на 4 юни 2025 г.

IV. Анализ

16. В разделите по-долу първо ще разгледам допустимостта на въпросите (А), а след това — тяхната основателност по същество (Б). Въпреки това в съответствие с искането на Съда анализът ми ще бъде съсредоточен основно върху два аспекта: i) допустимостта на втория и третия преюдициален въпрос и ii) основателността на втория въпрос.

A. Допустимост

17. В началото следва да припомня, че съгласно постоянната съдебна практика по принцип само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда [13].

18. Следователно въпросите, които се отнасят до правото на Съюза, се ползват от презумпция за релевантност: Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само когато е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси [14]. В частност, Съдът припомня, че преюдициалното производство по-специално предполага действително наличие на висящ пред националните юрисдикции спор, по който те трябва да се произнесат с решение, отразяващо евентуално решението по преюдициалното запитване [15].

19. Именно в светлината на тази съдебна практика сега ще разгледам допустимостта на трите преюдициални въпроса по настоящото дело.

20. Ищецът повдига възражение относно допустимостта на *първия въпрос*, като счита, че отговорът на този въпрос не е от значение за разглеждането на молбата му за провеждане на теста за независимост и безпристрастност. Той подчертава, че провеждането на този тест се основава не само на обстоятелствата, свързани с назначаването на въпросния съдия на съдийска длъжност, а и на други обстоятелства, като например поведението на този съдия след назначаването му.

21. Според мен това възражение не е убедително. С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да се установи дали член 19, параграф 1 ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че още самите обстоятелства около назначаването на съдийска длъжност могат да показват, че даден съдия не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, залегнали в тези разпоредби.

22. Ако Съдът отговори утвърдително на този въпрос, запитващата юрисдикция би могла, ако съответните условия са налице, да уважи молбата на ищеца, без да е необходимо да разглежда дали другите изтъкнати от него обстоятелства са от някакво значение. Следователно първият преюдициален въпрос е релевантен за решаването на спора, с който е сезирана запитващата юрисдикция.

23. В съдебното заседание страните обсъждат и допустимостта на *втория и третия преюдициален въпрос*. Основният проблем, който те разглеждат, е дали запитващата юрисдикция би могла да вземе предвид отговорите, предоставени от Съда. Наистина в

[13] Вж. в този смисъл решение от 25 февруари 2025 г., Sąd Rejonowy w Białymstoku и Adoreikė (C-146/23 и C-374/23, EU:C:2025:109, т. 37 и цитираната съдебна практика).

[14] Пак там.

[15] Вж. в този смисъл решение от 9 януари 2024 г., G. и др. (Назначаване на съдиите в общите съдилища в Полша) (C-181/21 и C-269/21, EU:C:2024:1, т. 64 и цитираната съдебна практика, наричано по-нататък „решение G. и др.“).

това отношение е възможно да възникнат известни съмнения поради факта, че в настоящия случай запитващата юрисдикция се произнася в състав от един съдия, състоящ се от съдията докладчик, който е и председател на петчленния състав, компетентен да разгледа подадената от ищеца молба. Освен това Законът за Върховния съд не съдържа специални правила относно отвода и самоотвода на съдиите, които след теглене на жребий са избрани да участват в състава, разглеждащ молба за провеждане на теста за независимост и безпристрастност. По същество въпросът, който е в центъра на това обсъждане, е дали запитващата юрисдикция ще бъде способна да отстрани евентуално нарушение, установено от Съда при разглеждането на преюдициалните въпроси.

24. В това отношение всички встъпили в производството страни се изказват в полза на допустимостта на втория и третия въпрос. По-специално, те подчертават, че правилата и принципите на националното право, които изискват зачитане на правото на справедлив процес, се прилагат на всеки етап от националното производство, включително в предварителната и в инцидентната фаза на спора по главното производство. Според тези страни при липсата на специални разпоредби, които да ѝ позволяват да отстрани евентуално нарушение на това право, запитващата юрисдикция може и трябва да приложи общите принципи и норми на националното право. Тези принципи и норми, тълкувани a fortiori в светлината на член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата, както и на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, биха довели до отстраняването от съдебния състав на всеки съдия, чиято независимост или безпристрастност може да бъде поставена под съмнение в очите на обществеността.

25. И аз считам, че вторият и третият въпрос са допустими.

26. Тук следва да припомня, че както Съдът последователно е посочвал, между посочения спор и разпоредбите от правото на Съюза, чието тълкуване се иска, трябва да има такава *връзка*, че това тълкуване да е обективно необходимо за акта, който трябва да бъде постановен от запитващата юрисдикция [16].

27. Въпреки че поставеният от запитващата юрисдикция проблем не се отнася до материалноправна разпоредба от правото на Съюза, която да е приложима в отношенията между ищеца и ответника, между разпоредбите на правото на Съюза, с които са свързани поставените въпроси, и спора в главното производство е налице ясна връзка [17]. Безспорно е, че пред запитващата юрисдикция понастоящем е налице висящ спор, по който in limine litis е възникнал действителен проблем от процесуално естество относно законното формиране на състава на съда, който следва да разгледа и да се произнесе по конкретно искане, направено от една от страните.

28. Съдът последователно приема да отговаря на отправени при тези обстоятелства въпроси, доколкото исканото от запитващата юрисдикция тълкуване на правото на Съюза може да спомогне за разрешаването на проблеми от процесуално естество, пред които е изправена тази юрисдикция, преди да може да се произнесе по съществото на спора [18].

[16] Вж. в това отношение решение от 26 март 2020 г., Miasto Łowicz и Prokurator Generalny (C-558/18 и C-563/18, EU:C:2020:234, т. 48 и цитираната съдебна практика, наричано по-нататък „решение Miasto Łowicz“).

[17] По този въпрос вж. решение Miasto Łowicz, точки 49—52.

[18] Вж. например решения от 19 ноември 2019 г., A. K. и др. (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд) (C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 99 и 100), от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване) (C-487/19, EU:C:2021:798, т. 93 и 94), и от 16 ноември 2021 г., Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim и др. (C-748/19—C-754/19, EU:C:2021:931, т. 48 и 49, наричано по-нататък „решение Prokuratura Rejonowa“).

29. Този подход е a fortiori уместен в настоящия случай, тъй като искането на ищеца, което запитващата юрисдикция трябва да разгледа, се отнася до независимостта или безпристрастността на съдия, който ще се произнася по обжалването. На практика отказът от произнасяне по втория и третия преюдициален въпрос би означавал, че запитващата юрисдикция ще трябва да разгледа евентуално нарушение на независимостта или безпристрастността на даден съдебен състав, докато самата тя е потенциално засегната от същия проблем. Подобен подход на Съда би бил парадоксален.

30. Ето защо настоящото дело се различава от случаите, по които национални съдилища са отправяли преюдициални запитвания по дела, които очевидно не са компетентни да разгледат [19], които вече не са висящи пред тях или са останали без предмет [20]. То следва да се разграничи и от делата, в които Съдът е установил, че поставените въпроси се отнасят до проблеми, по които вече е постановен влязъл в сила съдебен акт, или до етап от производството, който е бил окончателно приключен [21]. По същия начин настоящото дело се различава от делата, по които поставените въпроси се отнасят до разпоредби от правото на Съюза, които не са приложими за спора в главното производство, въпреки че са релевантни за аналогични съдебни производства, висящи към момента [22], или за хипотетични бъдещи съдебни производства, свързани със спора в главното производство [23].

31. По-общо казано, настоящото дело не се отнася до случай, в който национален съд се възползва от възможността, която му предоставя едно дело — по принцип, без да е налице реален проблем, свързан с правото на Съюза — да постави на Съда въпроси относно аспекти на националната съдебна система от общ или структурен характер. Въпросите, поставени от запитващата юрисдикция, са напълно релевантни за настоящото дело и могат да решат съдбата на спора, който след това има пряко въздействие върху процедурата по признаване и изпълнение, започнала в Ирландия въз основа на Регламент № 1215/2012. Последното също е обстоятелство, което не може да бъде пренебрегнато [24].

32. Горепосочената констатация за релевантност не може да бъде поставена под съмнение от доводите, обсъдени в съдебното заседание.

33. Първо, без значение е фактът, че запитващата юрисдикция в случая действа в състав от един съдия, състоящ се от съдията докладчик, който е и председател на петчленния състав, определен да разгледа молбата на ищеца. В своето решение Prokuratura Rejonowa Съдът е бил изправен пред много сходна ситуация и не е счел, че този аспект изключва допустимостта на преюдициалното запитване [25].

34. Очевидно е, че допустимостта на преюдициалното запитване в такива случаи зависи от това дали съдебният състав, отправил преюдициално запитване по член 267 ДФЕС, действа като „юрисдикция в държава членка“. Един или повече съдии, действащи поотделно или

[19] Вж. например определения от 6 септември 2018 г., Di Girolamo (C-472/17, EU:C:2018:684), и от 17 декември 2019 г., Di Girolamo (C-618/18, EU:C:2019:1090).

[20] Вж. по-специално решение от 12 март 1998 г., Djabali (C-314/96, EU:C:1998:104, т. 21 и 22).

[21] Вж. по-специално решение G. и др., точки 74—80.

[22] Вж. например определения от 5 юни 2014 г., Antonio Gramsci Shipping и др. (C-350/13, EU:C:2014:1516, т. 11 и 12), и от 10 февруари 2015 г., Liivimaa Lihaveis (C-175/13, EU:C:2015:80, т. 20).

[23] Вж. например определение от 16 май 1994 г., Monin Automobiles (C-428/93, EU:C:1994:192, т. 12—15), и решение Prokuratura Rejonowa, точки 93 и 94.

[24] Вж. в този смисъл решение Miasto Łowicz, точка 49 и цитираната съдебна практика.

[25] Вж. точки 40—50 от решение Prokuratura Rejonowa. Вж. също така подробно заключението на генерален адвокат Bobek по същите дела (EU:C:2021:403, т. 48—66 и 73—129, наричано по-нататък „заключението по дело Prokuratura Rejonowa“).

съвместно, не могат да бъдат квалифицирани като такива. Те трябва да бъдат официално натоварени със задачата да разгледат конкретен спор, който е висящ в момента и по който са компетентни да се произнесат. Следователно отговорът на въпроса дали даден съдия може еднолично да е „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС, зависи от обстоятелствата по делото и релевантните национални правила.

35. Това бе потвърдено неотдавна в решение G. и др.: самият факт, че отделен съдия действа като съдия докладчик по дело, не означава, че действайки еднолично, той има правомощието да отправи преюдициално запитване до Съда съгласно член 267 ДФЕС. Както Съдът констатира, този съдия не би могъл „сам по себе си […] да вземе предвид евентуалните отговори на Съда на поставените преюдициални въпроси“ [26].

36. Положението по настоящото дело обаче е различно от разгледаното в решение G. и др. Председателят на съдебния състав, компетентен да се произнесе по делото, е този, който в рамките на предварителна фаза на производството иска от Съда да се произнесе по въпрос, възникнал in limine litis, който потенциално засяга правилното сформиране на съдебния състав и следователно законосъобразността на бъдещата му дейност. Всъщност, доколкото разбирам, понастоящем запитващата юрисдикция се намира на етапа от производството, в който се преценява единствено допустимостта на молбата на ищеца да се възползва от механизма за проверка на независимостта и безпристрастността.

37. В заключението си по дело Prokuratura Rejonowa генерален адвокат Bobek посочва, че председателите на съдебни органи, а що се отнася до конкретни производства — председателите на съдебни състави или на съдебни колегии, по принцип имат не само допълнителни правомощия, но и допълнителни отговорности. По-специално, те трябва да упражняват контрол както върху процесуалните аспекти, така и върху вътрешните обсъждания на председателствания от тях състав. Следователно той намира за разумно председателят на съдебен състав да се счита за задължен да осигури като предварителен въпрос правилното му формиране [27].

38. Запитано в съдебното заседание дали тези съображения са приложими по отношение на национални процедури като разглежданата, полското правителство отговаря утвърдително. Това правителство също така потвърждава, че съгласно националното право председателят на съдебния състав може да предприеме различни действия, за да избегне незаконност на съдебния състав, който трябва да председателства. Например той може да поиска от председателя на Върховния съд да проведе нов жребий, за да замени съдиите, които не могат да участват в състава.

39. С това преминавам към следващия си довод.

40. Посочената по-горе констатация за релевантност не може да бъде поставена под съмнение и поради факта, че никоя разпоредба от националното право (или национална съдебна практика) не оправомощава изрично запитващата юрисдикция да предприема мерки за отстраняване на евентуална несъвместимост между съответните национални процесуални правила и правото на Съюза, което може да бъде изяснено с решението на Съда.

[26] Точки 69—72 от решение G. и др.

[27] Заключение по съединени дела Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim и др. (C-748/19—C-754/19, EU:C:2021:403, т. 63—66).

41. Допустимостта на преюдициалните въпроси по член 267 ДФЕС винаги е била преценявана от Съда независимо от наличните в националното право способи за отстраняване на потенциалната несъвместимост между националното право и правото на Съюза [28]. Установено е, че „всяка разпоредба на национална правна система и всяка законодателна, административна или съдебна практика, която може да намали ефикасността на правото на Съюза, поради факта че отказва на компетентния да прилага това право съд правомощието в самия момент на прилагането да извърши всичко необходимо, за да изключи прилагането на националните законови разпоредби, които евентуално представляват пречка за пълната ефикасност на пряко приложимите норми на Съюза, е несъвместима с изискванията, произтичащи от самото естество на правото на Съюза“ [29].

42. Всъщност третият въпрос се отнася точно до това. Накратко, запитващата юрисдикция иска от Съда да изясни какво следва да предприеме, за да отстрани евентуална несъвместимост между разпоредбите на член 29 от Закона за Върховния съд и член 19, параграф 1 ДЕС. Следователно доводите, свързани с твърдяната невъзможност на запитващата юрисдикция при сегашното състояние на националното право да предприеме коригиращи мерки, се отнасят до последиците, които могат да произтекат от разпоредбите на правото на Съюза, с които е свързан третият преюдициален въпрос, предвид по-конкретно предимството на правото на Съюза. Подобни доводи очевидно се отнасят до поставения въпрос по същество и следователно не могат да обусловят неговата недопустимост [30].

43. В този контекст бих добавил, че в съдебното заседание полското правителство също така подчертава, че de iure няма пречка дадена страна да поиска отвод на един или няколко от съдиите от този състав, което би довело до задействане на съответната процедура за разглеждане на това искане. Освен това предполагам, че националните правила за самоотвод са напълно приложими и на този етап от процедурата. Това би трябвало да подтикне всеки съдия, който в светлината на решението на Съда по настоящото дело би могъл да се счита за засегнат от проблем, свързан с безпристрастността, да се самоотведе от съдебния състав.

44. В заключение, не виждам в материалите по делото нищо, което да опровергава презумпцията за релевантност, посочена в точка 18 по-горе. Следователно считам, че вторият и третият преюдициален въпрос също са допустими.

Б. По същество

1. Първи въпрос

45. С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да се установи дали член 19, параграф 1 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че още самите обстоятелства около назначаването на съдийска длъжност могат да показват,

[28] Вж. заключението по дело Prokuratura Rejonowa, точка 90.

[29] Вж. например решения от 9 март 1978 г., Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, т. 22 и 23), и от 8 септември 2010 г., Winner Wetten (C-409/06, EU:C:2010:503, т. 56 и 57)

[30] Вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване) (C-487/19, EU:C:2021:798, т. 90 и цитираната съдебна практика).

че даден съдия не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, което води до нарушаване на правото на ефективни правни средства за защита пред съд, предварително създаден със закон.

46. Запитващата юрисдикция посочва, че на национално равнище съществуват две линии на съдебна практика по отношение на допустимостта на молба за провеждане на тест за независимост и безпристрастност в рамките на Sąd Najwyższy (Върховен съд). Според едното тълкуване на въпросните национални разпоредби (а именно член 29 от Закона за Върховния съд) в молбата за провеждане на този тест трябва не само да се посочат (и докажат) незаконосъобразните обстоятелства около назначаването на съдията, но и да се разгледа неговото поведение след назначаването, както и въздействието, което неспазването на стандарта за независимост и безпристрастност е оказало върху изхода на съответното дело. Според друго тълкуване на националната разпоредба обстоятелствата около назначаването на съдийска длъжност сами по себе си могат да бъдат достатъчни, за да се постави под съмнение безпристрастността или независимостта на даден съдия, и следователно ищецът не е длъжен за тази цел да се позовава на допълнителни обстоятелства.

47. Струва ми се, че отговор на поставения от запитващата юрисдикция въпрос може да се намери в практиката на Съда.

48. В решение Simpson Съдът установява, че нередовност, допусната при назначаването на съдиите, може сама по себе си да доведе до нарушение на правото на ефективни правни средства за защита пред независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Това е така, когато „тази нередовност е от такова естество и толкова сериозна, че създава реална опасност други власти, по-конкретно изпълнителната власт, да могат неоснователно да упражняват дискреционни правомощия, излагащи на опасност почтеността на резултата, до който води процесът на назначаването, и предизвиквайки по този начин в съзнанието на правните субекти на основателно съмнение в независимостта и безпристрастността на съответния съдия/съдии, което се получава, когато става въпрос за основни правила, представляващи неразделна част от изграждането и функционирането на съдебната система“ [31].

49. В решение Ástráðsson големият състав на ЕСПЧ стига до много сходни заключения. Той прилага трикомпонентен тест, за да определи дали едно незаконно назначение на съдия води само по себе си до нарушение на правото на „съд, създаден в съответствие със закон“, установено в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. По същество ЕСПЧ проверява дали: i) е налице явно нарушение на вътрешните правила за назначаване на съдии; ii) нарушението засяга правило от основно значение за назначаването на съдии; и iii) нарушението е било ефективно преразгледано и поправено от вътрешните съдилища. По-специално, ЕСПЧ подчертава необходимостта нарушението да се прецени „в светлината на предмета и целта на изискването за „съд, създаден със закон“, а именно да се гарантира способността на съдебната власт да изпълнява задълженията си без неправомерна намеса и по този начин да се запазят принципите на правовата държава и разделението на властите“. В съответствие с това ЕСПЧ постановява, че „трябва да се счита, че нарушения от чисто техническо естество, които нямат отношение към легитимността на процеса на назначаване, са под съответния праг“ [32].

[31] Решение от 26 март 2020 г., Review Simpson/Съвет и HG/Комисия (C-542/18 RX-II и C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, т. 75).

[32] Решение от 1 декември 2020 г., Guðmundur Andri Ástráðsson с/у Исландия (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, §§ 244—252).

50. Горепосочените принципи са последователно утвърждавани в последващата практика на Съда [33] и намират конкретно приложение в решение Krajowa Rada Sądownictwa. В това решение Съдът обявява за недопустимо преюдициално запитване, отправено от Sąd Najwyższy (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych) (Върховен съд (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси), Полша). Съдът постановява, че поради *условията и реда за назначаването на съдиите, които го съставят*, разглежданият съдебен състав няма качеството на независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, поради което този състав не представлява „юрисдикция“ по смисъла на член 267 ДФЕС [34].

51. В този контекст може да е полезно да се припомни, че в практиката си Съдът последователно подчертава значението на процеса по назначаване на съдиите. Съдът е постановил, че с оглед на съществените последици, които този процес има за правилното функциониране и легитимността на съдебната власт в една демократична и правова държава, такъв процес непременно е неразделна част от понятието „съд, предварително създаден със закон“ [35].

52. С оглед на гореизложеното считам, че някои нарушения в процеса по назначаване на съдии могат сами по себе си да показват, че въпросните съдии не отговарят на изискванията за независимост и безпристрастност. В такива случаи от страната, която прави възражение в това отношение, не може да се изисква да представя допълнителни доказателства, които да потвърждават наличието на такова нарушение. В това отношение отбелязвам, че всички страни, които са представили становища в настоящото производство — с някои нюанси — са съгласни с това заключение.

53. Въпреки това в съдебното заседание Комисията донякъде променя позицията, застъпена в писменото ѝ становище. В това отношение тя подчертава, че е важно да се вземе предвид въздействието, което едно незаконно назначение може да окаже върху конкретен спор, като се позовава на решенията на Съда Openbaar Ministerie, посочени в бележка под линия 37 от настоящото заключение. Тя припомня, че тези решения се отнасят до изпълнението на европейска заповед за арест (наричана по-нататък „ЕЗА“) съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР [36]. В решенията си Съдът по същество е приел, че когато изпълняващият съдебен орган разполага с данни, според които са налице системни или общи недостатъци във връзка с независимостта на съдебната власт на издаващата държава членка, и по-специално що се отнася до процедурата по назначаване на служителите на съдебната власт, този орган може да откаже изпълнение само ако установи, че при конкретните обстоятелства по делото са налице сериозни и потвърдени основания да се счита, че тези недостатъци могат да доведат до реален риск от нарушаване на основното право на засегнатото лице на справедлив съдебен процес пред предварително създаден със закон съд [37].

[33] Вж. по-специално решения от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване) (C-487/19, EU:C:2021:798, т. 130), и от 29 март 2022 г., Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, т. 122).

[34] Решение от 21 декември 2023 г., Krajowa Rada Sądownictwa (Оставане на съдийска длъжност) (C-718/21, EU:C:2023:1015, т. 30—78).

[35] Пак там, точка 60 и цитираната съдебна практика.

[36] Рамково решение на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3) в изменената му редакция.

[37] Решения от 17 декември 2020 г., Openbaar Ministerie (Независимост на издаващия съдебен орган) (C-354/20 PPU и C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), и от 22 февруари 2022 г., Openbaar Ministerie (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка) (C-562/21 PPU и C-563/21 PPU, EU:C:2022:100).

54. Трудно ми е да разбера на какво основание Комисията прави паралел с настоящото дело.

55. Проверката на два етапа е създадена първоначално за случаи, свързани със защита на лица, които биха могли да бъдат изложени на нарушение на абсолютната забрана за нечовешко или унизително отношение [38], като след това приложението ѝ е разширено и до случаи, в които би могло да бъде застрашено основното право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес [39]. Тази проверка е разработена и се прилага в рамките на точно определена област на правото, хармонизирана на равнището на Съюза. С тази практика Съдът въвежда *по съдебен път* неписано основание за отказ за изпълнение на ЕЗА по изключение [40].

56. Въпреки това, както Съдът е изяснил в своите решения Openbaar Ministerie, изпълняващият съдебен орган, който разполага с данни за системни или общи недостатъци, свързани с независимостта на съдебната власт на издаващата държава членка, не може да отрече качеството „издаващ съдебен орган“ по смисъла на Рамково решение 2002/584 *на всеки съдия и на всяка юрисдикция на тази държава членка*, които по естеството си действат напълно независимо от изпълнителната власт. Всъщност наличието на такива недостатъци не оказва непременно влияние върху всяко решение, което юрисдикциите на посочената държава членка могат да постановят във всеки конкретен случай. Съдът обяснява, че обратното тълкуване би довело до по-широко приложение на ограниченията, които могат да се налагат по отношение на принципите на взаимно доверие и признаване, и извън случаите на „изключителни обстоятелства“, с което общо да се изключи прилагането на тези принципи по отношение на цяла държава членка. Това по-специално би попречило на постигането на целта на Рамково решение 2002/584 и би поставило под въпрос принципите на взаимно доверие и взаимно признаване, които са в основата на това рамково решение [41].

57. Така става ясно, че в случаи като разглежданите в решения Openbaar Ministerie системният недостатък на съдебната система на дадена държава членка *може да има, а може и да няма* отражение върху начина на решаване на спора в главното производство. За разлика от това в настоящия случай може да става въпрос за последици, които са присъщи на ситуацията, разглеждана от запитващата юрисдикция. Както ще бъде обяснено в следващия раздел от настоящото заключение, на някои съдии, участващи в състава, може да се наложи да се произнесат по правен въпрос, по който потенциално имат личен интерес, тъй като решението им може да засегне собственото им правно положение. Следователно, дори ако приложим логиката, залегнала в решения Openbaar Ministerie, рискът от евентуално неблагоприятно въздействие на твърдяната липса на безпристрастност на въпросните съдии върху спорове като разглеждания в главното производство е in re ipsa.

58. С оглед на изложеното по-горе според мен на първия въпрос трябва да се отговори, че член 19, параграф 1 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че още самите обстоятелства около назначаването на съдийска длъжност могат да показват, че

[38] Вж. по-специално решение от 5 април 2016 г., Aranyosi и Căldăraru (C-404/15 и C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

[39] Вж. решение от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality (Недостатъци в системата на правосъдието) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

[40] Вж. по този въпрос заключението ми по дело M.D. (C-819/21, EU:C:2023:386, т. 30—34).

[41] Вж. в този смисъл решения от 17 декември 2020 г., Openbaar Ministerie (Независимост на издаващия съдебен орган) (C-354/20 PPU и C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, т. 41—43), и от 22 февруари 2022 г., Openbaar Ministerie (Съд, създаден със закон в издаващата държава членка) (C-562/21 PPU и C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, т. 63 и 82—102).

даден съдия не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, ако тези обстоятелства водят до нередовност, която е от такова естество и толкова сериозна, че предизвиква в съзнанието на правните субекти основателно съмнение в независимостта и безпристрастността на съответния съдия.

2. Втори въпрос

59. С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да установи дали член 19, параграф 1 ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска проверката дали даден национален съдия отговаря на изискването за независимост и безпристрастност, да се извършва от съдебен състав, в който участват съдии, които поради начина, по който са назначени, могат да се намират в положение, сходно с това на проверявания съдия.

60. Считам, че отговорът на този въпрос следва да бъде утвърдителен.

61. За начало, едва ли е необходимо да подчертавам, че — в съответствие с член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата — *всеки* съдебен състав, който е компетентен в области, обхванати от правото на Съюза, на *всеки* етап от производството по *всеки* правен спор трябва да отговаря на изискването за независимост на съдебната власт.

62. Съдът последователно е заявявал, че член 19 ДЕС конкретизира правовата държава като ценност, утвърдена с член 2 ДЕС[42]. Правото на ефективен съдебен контрол от независим съд, което понастоящем е закрепено в член 47 от Хартата, е разглеждано от Съда като „неделимо свързано с правовата държава“[43]. Гаранциите за достъп до независим и безпристрастен съд на свой ред са крайъгълният камък на правото на справедлив процес[44].

63. Съгласно постоянната съдебна практика понятието „независимост на съдебната власт“ в правото на Съюза включва два аспекта. Първият аспект, който е външен, изисква съответният съд да упражнява функциите си напълно самостоятелно, без да е йерархично обвързан или да е подчинен на когото и да било и без да получава нареждания или инструкции от какъвто и да било вид, като по този начин е защитен от външна намеса или натиск, които могат да накърнят независимостта на преценката на членовете му и да повлияят на техните решения[45].

64. Вторият аспект — който е релевантният за настоящото производство — е вътрешен и е свързан с понятието за безпристрастност. Той визира еднаквата отдалеченост от страните по спора и от съответните им интереси с оглед на предмета на спора. Този аспект изисква запазването на обективност и липсата на всякакъв интерес от изхода на спора извън строгото прилагане на правната норма[46].

[42] Вж. в този смисъл решение от 5 юни 2023 г., Комисия/Полша (Независимост и личен живот на съдиите) (C-204/21 PPU, EU:C:2023:442, т. 69 и цитираната съдебна практика).

[43] Вж. в този смисъл решение от 27 февруари 2018 г., Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, т. 36 и цитираната съдебна практика).

[44] Вж. например решение от 5 юни 2023 г., Комисия/Полша (Независимост и личен живот на съдиите) (C-204/21, EU:C:2023:442, т. 71).

[45] Вж. неотдавнашно решение от 19 декември 2024 г., Виваком България (C-369/23, EU:C:2024:1043, т. 30 и цитираната съдебна практика).

[46] Пак там, точка 31 и цитираната съдебна практика.

65. Както подчертава генерален адвокат Ruiz-Jarabo Colomer в заключението си по дело De Coster, безпристрастността изисква от съдиите „психологическа нагласа на първоначално безразличие“ по отношение на споровете, за да бъдат (и да изглеждат) еднакво отдалечени от страните по спора [47]. В по-широк план бих казал, че безпристрастността изисква от съдиите да нямат личен интерес, пристрастие или предубеждение по отношение на споровете, които разглеждат, като третират всички страни еднакво и справедливо. Тези принципи са отразени в латинската сентенция, спомената във въведението на настоящото заключение, „Nemo iudex in causa sua“, която се споменава в редица заключения на генералните адвокати [48] и от ЕСПЧ [49].

66. Струва ми се очевидно, че когато съдебен състав разглежда въпроси, свързани с независимостта на даден съдия, членовете на този състав не могат да бъдат засегнати от същите проблеми. Това означава, че когато независимостта на даден съдия се оспорва въз основа на твърдяна незаконосъобразна процедура за назначаване, съдиите, които разглеждат делото, не може да бъдат назначени по същата (или равностойна) процедура.

67. В противен случай те не биха могли да бъдат — или, в този смисъл, не биха могли да изглеждат — безразлични към разглежданите правни проблеми, тъй като биха се произнесли по въпрос, който ги засяга пряко. Техният собствен статут на независими съдии всъщност би могъл да бъде поставен под съмнение, ако те разглеждат въпросите, повдигнати от една от страните. Следователно повечето правни субекти вероятно биха били на мнение, че тези съдии имат личен интерес от изхода на спора и като такива не могат да бъдат напълно безпристрастни.

68. Следователно според мен на втория въпрос трябва да се отговори, че член 19, параграф 1 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че когато независимостта или безпристрастността на даден съдия се проверява от съдебен състав поради твърдяна незаконосъобразност на процедурата по назначаване, съдиите, които разглеждат делото, трябва да не са били назначени по същата или равностойна процедура.

3. Трети въпрос

69. С третия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 19, параграф 1 ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че национален съд, който проверява независимостта на някои съдии, е длъжен да не включва в съдебния състав, който извършва преценката, съдии, които може да не са или които може да не изглеждат безпристрастни, и ако това е така, какви мерки следва да се приложат за тази цел.

70. Както Съдът последователно е посочвал, член 19, параграф 1 ДЕС, тълкуван с оглед на член 47 от Хартата, има директен ефект [50].

[47] C-17/00, EU:C:2001:366, точка 93, с позоваване на трудовете на юриста P. Calamandrei.

[48] Вж. по-специално заключението на генерален адвокат Hogan по дело Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2019:802, т. 31), заключението на генерален адвокат Bobek по дело Adler Real Estate и др. (C-546/18, EU:C:2021:219, т. 64), заключението на генерален адвокат Танчев по дело A.B. и др. (Назначаване на съдиите във Върховния съд — Жалби) (C-824/18, EU:C:2020:1053, т. 134), и заключението на генерален адвокат Ćapeta по дело Вивaком България (C-369/23, EU:C:2024:612, т. 28).

[49] Вж. по-специално решение на ЕСПЧ от 23 ноември 2023 г., Wałęsa с/у Полша (CE:ECHR:2023:1123JUD005084921, § 180).

[50] Вж. например решение от 5 юни 2023 г., Комисия/Полша (Независимост и личен живот на съдиите) (C-204/21, EU:C:2023:442, т. 78 и цитираната съдебна практика).

71. Съответно, ако даден национален закон или практика са несъвместими с изискванията на член 19, параграф 1 ДЕС и на член 47 от Хартата, запитващата юрисдикция е длъжна да направи всичко възможно за отстраняване на несъвместимостта, за да гарантира пълното действие на изискванията на правото на Съюза по отнесения до нея спор, като по този начин се гарантира правото на справедлив съдебен процес на засегнатите страни [51].

72. Каква конкретна мярка реално би могла (или би трябвало) да приеме запитващата юрисдикция в настоящия случай, зависи най-вече от националното право. Всъщност при липса на хармонизация на националните производства по силата на принципа на процесуалната автономия, във вътрешния правен ред на всяка държава членка трябва да се определят компетентните юрисдикции и да се установят подробните процесуални правила, уреждащи правните средства за защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза. Това е така, при условие че тези национални правила не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни положения по националното право (принцип на равностойност), и не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) [52].

73. Ето защо, ако запитващата юрисдикция установи, че прилагането на съответното национално законодателство — в сегашния му вид или просто по начина, по който се тълкува в момента — би довело до нарушаване на правото на дадено лице на ефективна правна защита и справедлив съдебен процес, тази юрисдикция може да тълкува националните норми в съответствие с правото на Съюза [53] или, когато е уместно, да остави без приложение въпросните национални разпоредби [54], за да изключи съдиите, които може да са — или да изглеждат, че са — лишени от необходимата безпристрастност по разглежданото дело.

74. Това може да означава например, че по разглежданата в главното производство молба ще се произнесе съдебен състав, формиран от по-малък брой съдии, или че след ново теглене на жребий ще могат да бъдат избрани други съдии, които да допълнят петчленния съдебен състав. Очевидно е, че могат да се предвидят и други мерки. По принцип няма конкретна мярка, която да се изисква от правото на Съюза, стига предвидената в националното право мярка да гарантира действието на принципите, произтичащи от член 19, параграф 1 ДЕС и член 47 от Хартата.

75. Както е посочено в точки 24, 38 и 43 по-горе, в националното право съществуват общи принципи и норми, които могат да запълнят евентуалната празнота, създадена от липсата на конкретни правила в Закона за Върховния съд за справяне със ситуации като разглежданата в главното производство.

[51] Пак там, точка 228 и цитираната съдебна практика.

[52] Вж. неотдавнашно решение от 3 април 2025 г., Kypriaki Dimokratia (C-283/24, EU:C:2025:236, т. 37 и цитираната съдебна практика).

[53] В това отношение Съдът последователно е приемал, че задължението за тълкуване на националното право в съответствие с правото на Съюза налага на националните юрисдикции, включително тези, които се произнасят като последна инстанция, евентуално да изменят установената национална съдебна практика, ако тя се основава на тълкуване на вътрешното право, което е несъвместимо с целите на правото на Съюза. Следователно националната юрисдикция няма основание да приеме по-специално, че е изправена пред невъзможност да тълкува национална разпоредба в съответствие с правото на Съюза, само поради факта, че тази разпоредба постоянно е била тълкувана в несъвместим с това право смисъл. Вж. в този смисъл решение от 30 април 2025 г., CT (C-370/24, EU:C:2025:300, т. 44 и 45 и цитираната съдебна практика).

[54] Вж. с допълнителни препратки решение от 24 юни 2019 г., Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, т. 58).

76. С оглед на изложеното, според мен на третия въпрос следва да се отговори, че член 19, параграф 1 ДЕС във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че съдиите, които може да са — или да изглеждат, че са — лишени от необходимата безпристрастност при разглеждането на дело, свързано с независимостта на съдебната власт, трябва да бъдат изключени от съдебния състав, който разглежда делото. Във вътрешния правен ред на съответната държава членка трябва да се установят подробни процесуални правила, за да се гарантира, че такова дело се разглежда от съдебен състав, който отговаря на изискванията, произтичащи от основното право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес.

V. Заключение

77. В заключение предлагам на Съда да отговори на преюдициалните въпроси, поставени от Sąd Najwyższy (Върховен съд, Полша), по следния начин:

„Член 19, параграф 1 ДЕС, разглеждан във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз,

трябва да се тълкува в смисъл, че:

1) Още самите обстоятелства около назначаването на съдийска длъжност може да показват, че даден съдия не отговаря на изискванията за независимост и безпристрастност, ако тези обстоятелства водят до нередовност, която е от такова естество и толкова сериозна, че предизвиква в съзнанието на правните субекти основателно съмнение в независимостта и безпристрастността на съответния съдия.

2) Когато независимостта или безпристрастността на даден съдия се проверява от съдебен състав поради твърдяна незаконосъобразност на процедурата по назначаване, съдиите, които разглеждат делото, трябва да не са били назначени по същата или равностойна процедура.

3) Съдиите, които може да са — или да изглеждат, че са — лишени от необходимата безпристрастност при разглеждането на дело, свързано с независимостта на съдебната власт, трябва да бъдат изключени от съдебния състав, който разглежда делото. Във вътрешния правен ред на съответната държава членка трябва да се установят подробни процесуални правила, за да се гарантира, че такова дело се разглежда от съдебен състав, който отговаря на изискванията, произтичащи от основното право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес“.